

پیشنهادهای اصلاحی برنامه هفتم توسعه

دفتر ششم: محیط زیست

غـدیر

گروه سرمایه گذاری

پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف

به نام خداوند جان و خرد

کزین برتر اندیشه برنگذرد

از امام علی (ع) نقل شده است که "أَمَارَاتُ الدُّوْلِ إِنْشَاءُ الْحَيْلِ".

بقای مناصب و دولت‌ها مربوط به برنامه‌ریزی و چاره‌اندیشی در امور است.

این نگاه بیانگر آن است که برنامه‌ریزی درست که منجر به ترسیم عقلانی و منطقی آینده گردد، امری است که آن را می‌توان هم‌تراز با بقاء آن شاکله پنداشت. در میان کشورهای دنیا نیز اگر به ژاپن نگاه کنیم می‌بینیم که گرچه از لحاظ منابع طبیعی کشوری است بسیار فقیر چنان که انگار چون در انتهای کره خاک قرار گرفته است سهمی از منابع و ذخایر طبیعی به ایشان نرسیده است. لکن همین کشور بعد از نابودی در جنگ جهانی دوم و در طی دهه‌های اخیر همواره یکی از ده اقتصاد برتر دنیا بوده و امروز به کمک فناوری‌های پیشرفته خود در حوزه بازیافت بخش عمده ای از نیازهای اولیه و معدنی خود را از این طریق تأمین می‌نماید. در این کشور ضرب المثلی رایج است که می‌گوید اگر جایی مشکلی هست تنها با برنامه‌ریزی درست می‌توان آن را حل کرد.

وضعیت اقتصادی و تحمیل تحریم‌های سخت، کشور را در شرایطی قرار داده که آنچه در قالب برنامه توسعه هفتم در حال تدوین است میتواند نقطه فراز یا خدای نکرده فرود اقتصادی کشور گردد. فرامین مقام معظم رهبری (مدظله العالی) نیز به ویژه در حوزه اشتغال، معیشت، مسکن از یکسو و رشد اقتصادی، مهار تورم، تولید دانش بنیان،... از سوی دیگر جملگی در طول سال‌های اخیر مضمونی اقتصاد پایه داشته اند. اقتصاد نیز وابسته به نرخ رشد سرمایه‌گذاری مولد، رشد تولید و نیروی کار ماهر است و لازمه‌ی همه‌ی این‌ها ثبات، شفافیت و تدبیر در امور و قوانین می‌باشد. بروز و ظهور تمامی موارد فوق برای بازه‌ی زمانی پنج سال پیش رو در قانون برنامه‌ی توسعه هفتم کشور تجلی می‌یابد.

این امر گروه سرمایه‌گذاری غدیر را بر آن داشت تا در راستای انجام وظیفه‌ی اجتماعی خود با همکاری دانشگاه صنعتی شریف و دعوت از صاحب نظران و برگزاری جلسات متعدد کارشناسی و استماع نظر متخصصان امر در موضوعات آب، انرژی، حمل و نقل، صنعت و معدن، کشاورزی، و محیط زیست پیشنهادهایی را جهت ارائه به مجلس محترم شورای اسلامی تهیه نماید. جا دارد تا از زحمات همه‌ی عزیزانی که در این راه با صرف زمان زیاد اما در مدتی کوتاه ما را یاری نمودند سپاسگزاری نمایم و امیدوارم نتیجه کار مورد رضایت پروردگار متعال و مورد استفاده نمایندگان محترم مردم قرار گیرد.

مازیار حسینی

مدیرعامل گروه سرمایه‌گذاری غدیر

پیشرفت یا اصطلاحاً «توسعه»، مفهومی است که دهه‌ها و بلکه صدها سال است به طور جدی به ادبیات سیاسی کشورها ورود کرده و فعالیت‌های کشورها در شئون مختلف حکمرانی را جهت‌دهی کرده است. تنوع نگاه‌ها به امر پیشرفت که آن‌ها را در نظریات متنوع حوزه توسعه می‌توان مشاهده کرد، موجب شده پیشرفت بیش از آن‌که امری آفاقی باشد، امری انفسی البته در مقیاسی بزرگ و ناظر بر کلان کشورها تلقی گردد؛ این بدان معنی است که هر کشوری می‌بایست با ارزیابی جنبه‌های مختلف، نسخه ویژه‌ای برای پیشرفت خود تدوین نماید که این نسخه هم در کلان و هم در اجزاء، متفاوت از نسخ حتی موفق سایر کشورهاست. تنوع نگرش‌ها به پیشرفت، امری بذات مذموم هم نیست، بلکه می‌توان بدان با نگاه الهام بخشی نیز نگاه کرد، بدین ترتیب که تجارب کشورهای مختلف در حوزه توسعه و پیشرفت، با نگاهی انتقادی نگریسته شده و با به‌گزین کردن تجارب موفق و چیدمان صحیح و صد البته بومی‌سازی آن‌ها، اسناد راهبردی میان‌مدت پیشرفت یا همان برنامه‌های توسعه را تدوین نمود.

توسعه نیز نظیر هر امر دیگری نیازمند برنامه‌ریزی است؛ هم در کوتاه مدت، هم در میان مدت و هم در بلند مدت. تدوین برنامه‌های توسعه، اساساً دو کارکرد کلیدی دارند. نخست این‌که با توجه ویژه به آمایش توانمندی‌های سرزمینی و انسانی، اهداف مشخصی را که از حالت کیفی به مقیاس‌های کمی شده بدل شده، تعریف نمایند تا به دنبال آن، همه فعالیت‌های اجزای کشورها، برای تحقق آن اهداف، هماهنگ یا بازتنظیم شوند. دومین کارکرد برنامه‌های توسعه، پیش‌بینی اقداماتی برای جلوگیری از تبعات منفی توسعه است، تبعاتی که در یک چرخه علی و معلولی می‌تواند توسعه را دستخوش کندي، توقف یا حتی روند معکوس بازگشت به عقب نماید.

در کشور ما، از سال ۱۳۶۸، تدوین و اجرای قوانین برنامه توسعه به عنوان برنامه‌های میان مدت در دستور کار قرار گرفتند و پس از ابلاغ سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ به عنوان یک برنامه بلند مدت، تدوین برنامه‌های توسعه نیز سمت و سویی جدید گرفته و متأثر از سند چشم‌انداز، متمرکزتر از پیش به امر برنامه‌ریزی میان مدت پرداختند. علی‌رغم تمام کاستی‌های که امروز با نگاهی به برنامه‌های توسعه پیشین می‌توان شناسایی کرد، باید اذعان داشت که اکنون تجربه ارزنده‌ای از برنامه‌ریزی بلند مدت و میان مدت در دسترس ما قرار گرفته که می‌بایست در تدوین چشم‌انداز آتی و برنامه‌های توسعه ذیل آن، متبلور شود. امری که چند سال پیش رو در طول دوره اجرای برنامه هفتم توسعه را بسیار مهم و سرنوشت‌ساز می‌کند.

سید رضا میرنظامی
رئیس پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف

۰	آب
۳۱	انرژی
۵۰	حمل و نقل
۶۴	صنعت و معدن
۷۵	کشاورزی
۸۹	محیط زیست

لایحه برنامه هفتم توسعه در ۲۴ فصل تدوین شده که بر اساس بررسی صورت گرفته این برنامه فاقد سرفصل مجزایی پیرامون محیط‌زیست است. البته در برخی از فصول به صورت مستقیم و یا غیرمستقیم به موضوع محیط زیست پرداخته شده است. در مجموع ۱۵ ماده مرتبط با موضوع محیط زیست در این لایحه وجود دارد که با توجه به مشکلات ناشی از پراکندگی این مواد در بین فصول مختلف، مهم‌ترین پیشنهاد در این مرحله تجمیع این مواد در فصل مستقلی تحت عنوان "محیط‌زیست" است.

علاوه بر این پیشنهاد می‌گردد به منظور رفع نقصان محتوایی لایحه، ۸ حکم در قالب ۴ ماده الحاقی پیشنهادی نیز که در این فصل به آن‌ها اشاره شده، به عنوان احکام تکمیلی در فصل «محیط‌زیست» مورد توجه قانون‌گذار قرار گیرد.

شایان توجه است وضعیت محیط‌زیست کشور از منظر شاخص‌های محیط زیستی در قریب دو دهه اخیر میان کشورهای مختلف افت معناداری را تجربه کرده و از رتبه ۵۳ در بین ۱۸۰ کشور در اواخر برنامه سوم توسعه به رتبه ۱۳۳ در انتهای برنامه ششم تنزل کرده است. همچنین صرفاً از منظر یکی از معضلات محیط‌زیستی به نام آلودگی هوا، بنا بر نتایج گزارش‌های کمی‌سازی شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ مرگ به طور میانگین سالانه ۱۲۷۵۳ نفر به دلیل مواجهه طولانی مدت با ذرات معلق $PM_{2.5}$ در ۲۷ شهر کشور با جمعیت تقریبی ۳۵ میلیون نفر منتسب شده است.

محیط زیست

متن لایحه (فعلی)

پیشنهاد الحاقی

متن پیشنهادی (مقایسه‌ای)

در راستای پایش و حفاظت کیفی منابع:

الف- آلوده ساختن آب یا هرگونه اقدام در جهت آلوده کردن آب ممنوع است. مسئولیت پیشگیری، ممانعت، جلوگیری و اعلام جرم آلوده کردن آب به سازمان حفاظت محیط زیست محول می‌شود. سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است نسبت به تدوین ضوابط و استانداردهای مربوطه اقدام نموده و با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نیرو نسبت به تدوین مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط به تشخیص مصادیق، راهکارهای جلوگیری، پایش و رفع آلودگی منابع آب حداکثر ظرف مدت یک سال پس از ابلاغ برنامه، اقدام نموده و پس از تأیید شورای عالی آب به تصویب هیأت وزیران برساند. وزارت نیرو مکلف است ضمن بررسی شرایط کیفی حوضه‌های آبریز و تعیین سهم بار آلودگی قابل قبول مناطق مختلف در سطح حوضه آبریز، برنامه عملیاتی جهت رسیدن به شرایط کیفی مطلوب را به همراه برنامه پایش کیفی حوضه‌های آبریز، تدوین نموده و به تصویب شورای عالی آب برساند.

متن پیشنهادی نهایی

در راستای پایش و حفاظت کیفی منابع:

الف- آلوده ساختن آب یا هرگونه اقدام در جهت آلوده کردن آب ممنوع است. مسئولیت پیشگیری، ممانعت، جلوگیری و اعلام جرم آلوده کردن آب به سازمان حفاظت محیط زیست محول می‌شود. سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است نسبت به تدوین ضوابط و استانداردهای مربوطه اقدام نموده و با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نیرو نسبت به تدوین مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط به تشخیص مصادیق، راهکارهای جلوگیری، پایش و رفع آلودگی منابع آب حداکثر ظرف مدت یک سال پس از ابلاغ برنامه، اقدام نموده و پس از تأیید شورای عالی آب به تصویب هیأت وزیران برساند. وزارت نیرو مکلف است ضمن بررسی شرایط کیفی حوضه‌های آبریز و تعیین سهم بار آلودگی قابل قبول مناطق مختلف در سطح حوضه آبریز، برنامه عملیاتی جهت رسیدن به شرایط کیفی مطلوب را به همراه برنامه پایش کیفی حوضه‌های آبریز، تدوین نموده و به تصویب شورای عالی آب برساند.

دلایل و ملاحظات ویژه

از آنجا که منابع آب شیرین در مناطق خشک و نیمه خشک در حداقل مقادیر حجمی است که خود ناشی از پدیده خشکسالی، تغییر نوع بارش و بارگذاری‌های بیش از حد و برخلاف آمایش سرزمین و توان اکولوژیکی پهنه‌ها در بخش‌های کشاورزی، صنعت و مصرف بی‌رویه در بخش‌های یاد شده و وقوع پدیده فرونشست زمین در اکثر دشت‌های کشور و همچنین پیامد تبدیل شدن دشت‌ها و آبخوان‌ها به دشت‌های ممنوعه، بحرانی و حتی فوق بحرانی (ناشی از تخلیه آبخوان‌ها) از یک سو و به طریق اولی کاهش کمیت و در کنار آن ورود آلاینده‌ها منجر به افت شدید کیفیت منابع آب سطحی و زیرزمینی شده و با توجه به این که این منابع در درجه اول تامین کننده آب شرب و بهداشت و محیط زیست اکوسیستم‌های آبی بوده و در صورت عدم حفظ کیفیت، هزینه‌های گزافی لازم است تا کیفیت منابع یاد شده تا حدودی ارتقاء یابد. از طرفی تغییر توازن املاح و ترکیبات محلول در آب علاوه بر سلامت فردی در اثر ورود در چرخه کشاورزی و زنجیره تولید محصولات کشاورزی را نیز آلوده نموده و خسارات جبران ناپذیری برای کشور به دنبال دارد. لذا حفاظت کیفی از منابع آب در حکمرانی منابع آب مورد اهمیت ویژه می‌باشد.

محیط زیست

متن پیشنهادی (مقایسه‌ای)

در راستای پایش و حفاظت کیفی منابع:

ب- جانمایی و استقرار هر نوع منبع آلوده‌کننده و عبور لوله‌های نفت و مواد نفتی، شیمیایی و فاضلاب در بستر و حریم رودخانه‌ها و سایر منابع آبی که آب شرب را تأمین می‌کنند، ممنوع است مگر در موارد ضروری با اجازه وزارت نیرو و تأیید سازمان حفاظت محیط زیست. در صورت صدور مجوز توسط وزارت نیرو و تأیید سازمان حفاظت محیط زیست، اشخاص حقیقی و حقوقی دارنده مجوز مکلف به رعایت کلیه مقررات، شروط و تعهدات ابلاغی وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشند. در صورت وقوع هرگونه تخلف، واحد قضایی مکلف است برابر درخواست وزارت نیرو یا سازمان حفاظت محیط زیست، حسب مورد دستور اصلاح یا رفع تخلف یا اعاده به وضع سابق را صادر نماید.

متن لایحه (فعلی)

پیشنهاد الحاقی

متن پیشنهادی نهایی

در راستای پایش و حفاظت کیفی منابع:

ب- جانمایی و استقرار هر نوع منبع آلوده‌کننده و عبور لوله‌های نفت و مواد نفتی، شیمیایی و فاضلاب در بستر و حریم رودخانه‌ها و سایر منابع آبی که آب شرب را تأمین می‌کنند، ممنوع است مگر در موارد ضروری با اجازه وزارت نیرو و تأیید سازمان حفاظت محیط زیست. در صورت صدور مجوز توسط وزارت نیرو و تأیید سازمان حفاظت محیط زیست، اشخاص حقیقی و حقوقی دارنده مجوز مکلف به رعایت کلیه مقررات، شروط و تعهدات ابلاغی وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشند. در صورت وقوع هرگونه تخلف، واحد قضایی مکلف است برابر درخواست وزارت نیرو یا سازمان حفاظت محیط زیست، حسب مورد دستور اصلاح یا رفع تخلف یا اعاده به وضع سابق را صادر نماید.

دلایل و ملاحظات ویژه

در آخرین رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص عملکرد زیست‌محیطی که در سال ۲۰۲۲ میلادی انجام شده است. جمهوری اسلامی ایران با قرارگیری در رتبه ۱۳۳ از میان ۱۸۰ کشور دنیا، در رتبه ۹ام منطقه خاورمیانه قرار گرفته است. بنابراین با تقویت جایگاه نظارتی سازمان حفاظت محیط زیست می‌توان نسبت به بهبود ارتقای جایگاه کشور در طی برنامه پنج‌ساله هفتم اقدام کرد.

محیط زیست

متن لایحه (فعلی)

پیشنهاد الحاقی

متن پیشنهادی (مقایسه‌ای)

پ- دولت مکلف است در اجرای طرح‌های توسعه منابع آب، خسارات وارده به محیط‌زیست را در محاسبات اقتصادی و برآورد هزینه‌های امکان‌سنجی اجرایی منظور و پس از درج در بودجه سنواتی، در قالب موافقت‌نامه‌های مبادله شده با سازمان حفاظت محیط‌زیست برای حفاظت، احیاء و بازسازی محیط‌زیست اختصاص دهد. سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است هزینه‌های مذکور را حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از استعلام دستگاه اجرایی مربوطه تعیین و اعلام نماید. آیین‌نامه اجرایی نحوه محاسبه خسارات وارده حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ برنامه به پیشنهاد مشترک وزارت نیرو و سازمان‌های حفاظت محیط‌زیست و برنامه و بودجه کشور، تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۱- در صورتی که خسارات وارده به محیط‌زیست ناشی از تخطی پیمانکار غیردولتی طرح توسعه منابع آب از نظامات و ضوابط ابلاغی کارفرمای دولتی باشد، پیمانکار مذکور مکلف به پرداخت خسارات مطابق اعلام سازمان حفاظت محیط‌زیست خواهد بود.

تبصره ۲- در راستای پایداری حوضه آبریز، کلیه درآمدهای ناشی از اجرای این ماده، به منظور حفاظت، احیا و بازسازی محیط‌زیست در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد. سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است گزارش هزینه‌کرد مبالغ دریافت‌شده موضوع این ماده و نتایج عملکرد اقدامات انجام‌شده را به‌صورت سالانه به شورای عالی آب ارائه نماید.

متن پیشنهادی نهایی

پ- دولت مکلف است در اجرای طرح‌های توسعه منابع آب، خسارات وارده به محیط‌زیست را در محاسبات اقتصادی و برآورد هزینه‌های امکان‌سنجی اجرایی منظور و پس از درج در بودجه سنواتی، در قالب موافقت‌نامه‌های مبادله شده با سازمان حفاظت محیط‌زیست برای حفاظت، احیاء و بازسازی محیط‌زیست اختصاص دهد. سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است هزینه‌های مذکور را حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از استعلام دستگاه اجرایی مربوطه تعیین و اعلام نماید. آیین‌نامه اجرایی نحوه محاسبه خسارات وارده حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ برنامه به پیشنهاد مشترک وزارت نیرو و سازمان‌های حفاظت محیط‌زیست و برنامه و بودجه کشور، تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۱- در صورتی که خسارات وارده به محیط‌زیست ناشی از تخطی پیمانکار غیردولتی طرح توسعه منابع آب از نظامات و ضوابط ابلاغی کارفرمای دولتی باشد، پیمانکار مذکور مکلف به پرداخت خسارات مطابق اعلام سازمان حفاظت محیط‌زیست خواهد بود.

تبصره ۲- در راستای پایداری حوضه آبریز، کلیه درآمدهای ناشی از اجرای این ماده، به منظور حفاظت، احیا و بازسازی محیط‌زیست در اختیار صندوق ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد. سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است گزارش هزینه‌کرد مبالغ دریافت‌شده موضوع این ماده و نتایج عملکرد اقدامات انجام‌شده را به‌صورت سالانه به شورای عالی آب ارائه نماید.

دلایل و ملاحظات ویژه

با توجه به حجم گسترده و میزان خسارت محیط‌زیست رخ داده در کشور، ضروری است جهت جبران خسارات محیط‌زیستی علاوه بر جرایم محیط‌زیستی، دستورالعمل ارزش‌گذاری اقتصادی منابع طبیعی و محیط‌زیستی نگاشته شود تا در مراجع قضایی مورد استناد قرار بگیرد.

محیط زیست

متن پیشنهادی (مقایسه‌ای)

در راستای مدیریت و حفاظت محیط زیست:

الف- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است در راستای ارتقای ظرفیت نظارتی خود به ویژه نسبت به سرمایه‌گذاری‌های بزرگ عمرانی سامانه یکپارچه دیدبان محیط‌زیستی را ظرف مدت یک سال پس از ابلاغ برنامه با همکاری دیوان محاسبات کل کشور و سازمان بازرسی کل کشور و با در نظر گرفتن ملاحظات شورای عالی پیشرفت و توسعه ملی راه‌اندازی نماید.

تبصره ۱- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است شاخص‌های عملکردی شفاف و قابل سنجش را به تفکیک دستگاه‌های اجرایی در سامانه مشخص نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به ارائه شاخص‌های عملکردی به طورسالیانه در سامانه مذکور هستند.

تبصره ۲- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضوابط و آیین‌نامه‌های مربوط به ارزیابی راهبردی محیط‌زیست (SEA) و ارزیابی اثرات زیست‌محیطی (EIA) را ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ برنامه تدوین نموده و به تصویب هیأت وزیران برساند. کلیه دستگاه‌های اجرایی و بخش‌های خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی در پهنه سرزمینی از جمله مناطق آزاد تجاری و صنعتی موظف به رعایت ضوابط مذکور هستند.

متن لایحه (فعلی)

پیشنهاد الحاقی

متن پیشنهادی نهایی

در راستای مدیریت و حفاظت محیط‌زیست:

الف- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است در راستای ارتقای ظرفیت نظارتی خود به ویژه در نسبت به سرمایه‌گذاری‌های بزرگ عمرانی سامانه یکپارچه دیدبان محیط‌زیستی را ظرف مدت یک سال پس از ابلاغ برنامه با همکاری دیوان محاسبات کل کشور و سازمان بازرسی کل کشور و با در نظر گرفتن ملاحظات شورای عالی پیشرفت و توسعه ملی راه‌اندازی نماید.

تبصره ۱- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است شاخص‌های عملکردی شفاف و قابل سنجش را به تفکیک دستگاه‌های اجرایی در سامانه مشخص نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به ارائه شاخص‌های عملکردی به طورسالیانه در سامانه مذکور هستند.

تبصره ۲- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضوابط و آیین‌نامه‌های مربوط به ارزیابی راهبردی محیط‌زیست (SEA) و ارزیابی اثرات زیست‌محیطی (EIA) را ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ برنامه تدوین نموده و به تصویب هیأت وزیران برساند. کلیه دستگاه‌های اجرایی و بخش‌های خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی در پهنه سرزمینی از جمله مناطق آزاد تجاری و صنعتی موظف به رعایت ضوابط مذکور هستند.

دلایل و ملاحظات ویژه

در راستای شفاف‌سازی و دسترسی کلیه نهادهای مرتبط با موضوع شاخص‌های معرف آلاینده‌های زیست‌محیطی (آلودگی هوا، فاضلاب و سپاس، مدیریت پسماند و...) و همچنین نحوه مدیریت و کنترل واحدهای تولیدی، صنعتی و خدماتی، بهره‌گیری از سامانه جامع محیط‌زیست، ضمن راهگشا بودن و تسهیل در رفع نواقص و آلاینده‌های زیست‌محیطی، به طریق اولی امکان نظارت، رصد، پایش و برخورد با واحدهای آلاینده را نیز میسر می‌سازد.

محیط زیست

متن لایحه (فعلی)

پیشنهاد الحاقی

متن پیشنهادی (مقایسه‌ای)

در راستای مدیریت و حفاظت محیط زیست:

ب- به منظور تشویق واحدهای تولیدی، صنعتی، خدماتی و معدنی در حفاظت و صیانت از منابع زیستی (آب، خاک و هوا) و رعایت الزامات و استانداردهای زیست محیطی، انتخاب واحدهای سبز به سازمان حفاظت محیط زیست محول می گردد. آیین نامه نحوه انتخاب و معرفی واحدهای سبز شش ماه پس از ابلاغ قانون برنامه توسط سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و جهت اجرا به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. واحدهای منتخب سبز می توانند از مشوق های کسر هزینه های محیط زیستی از مالیات، معرفی به بانک های عامل جهت دریافت تسهیلات کم بهره و تخفیف تا حداکثر ۵ درصد هزینه برق و گاز به مدت یک سال بهره مند گردند.

متن پیشنهادی نهایی

در راستای مدیریت و حفاظت محیط زیست:

ب- به منظور تشویق واحدهای تولیدی، صنعتی، خدماتی و معدنی در حفاظت و صیانت از منابع زیستی (آب، خاک و هوا) و رعایت الزامات و استانداردهای زیست محیطی، انتخاب واحدهای سبز به سازمان حفاظت محیط زیست محول می گردد. آیین نامه نحوه انتخاب و معرفی واحدهای سبز شش ماه پس از ابلاغ قانون برنامه توسط سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و جهت اجرا به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. واحدهای منتخب سبز می توانند از مشوق های کسر هزینه های محیط زیستی از مالیات، معرفی به بانک های عامل جهت دریافت تسهیلات کم بهره و تخفیف تا حداکثر ۵ درصد هزینه برق و گاز به مدت یک سال بهره مند گردند.

دلایل و ملاحظات ویژه

واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی بزرگ مقیاس به منظور استقرار اصولی و بهره برداری در راستای تامین گزینه ها و مولفه های تعریف شده در توسعه پایدار و آمایش سرزمین و همچنین فعالیت بر اساس توان اکولوژیک نیازمند انجام مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی برای این گونه فعالیت ها می باشند. به منظور ایجاد انگیزه و حرکت در راستای دستیابی به توسعه پایدار سرزمین و بهره برداری متعادل و بهینه از منابع و همچنین دستیابی به اقتصاد سبز، ضمن آموزش و آگاهی رسانی به واحدهای تولیدی، صنعتی و خدماتی، محمل انتخاب "صنعت سبز" می تواند این مهم را تحقق بخشد.

محیط زیست

متن پیشنهادی (مقایسه‌ای)

در راستای مدیریت و حفاظت محیط زیست:

پ- به منظور تعیین کاربری‌های مناسب و تحقق توسعه متوازن جزایر و مناطق ساحلی با تأکید بر منطقه مکران، سازمان حفاظت محیط زیست موظف است تا پایان سال دوم برنامه با همکاری سازمان و وزارتخانه‌های نیرو، جهاد کشاورزی، کشور و راه و شهرسازی نسبت به ارزش‌گذاری اقتصادی خدمات بوم‌سازگان‌ها و زیستگاه‌های حساس تالابی و دریایی و انجام ارزیابی توان اکولوژیک و پهنه‌بندی فضایی خلیج فارس، دریای عمان و دریای خزر (ساحلی و فراساحل) و هوشمندسازی حفاظت از محیط زیست دریایی و تالاب‌ها اقدام نماید.

متن لایحه (فعلی)

پیشنهاد الحاقی

متن پیشنهادی نهایی

در راستای مدیریت و حفاظت محیط زیست:

پ- به منظور تعیین کاربری‌های مناسب و تحقق توسعه متوازن جزایر و مناطق ساحلی با تأکید بر منطقه مکران سازمان، حفاظت محیط زیست موظف است تا پایان سال دوم برنامه با همکاری سازمان و وزارتخانه‌های نیرو، جهاد کشاورزی، کشور و راه و شهرسازی نسبت به ارزش‌گذاری اقتصادی خدمات بوم‌سازگان‌ها و زیستگاه‌های حساس تالابی و دریایی و انجام ارزیابی توان اکولوژیک و پهنه‌بندی فضایی خلیج فارس، دریای عمان و دریای خزر (ساحلی و فراساحل) و هوشمندسازی حفاظت از محیط زیست دریایی و تالاب‌ها اقدام نماید.

دلایل و ملاحظات ویژه

عدم توازن در برداشت منابع و بارگذاری در سواحل از معضلات مهم کشور و بالطبع ایجاد مشکلات و چالش‌های زیست‌محیطی می‌گردد، لذا داشتن پشتوانه مطالعاتی و ارزیابی توان اکولوژیک، شناخت اقلیم و حرکت در راستای سازگاری با زیست‌بوم منطقه، نقطه شروع دستیابی به اهداف بلندمدت توسعه‌ای در بنادر و سواحل کشور محسوب می‌گردد.

محیط زیست

متن پیشنهادی نهایی

به منظور حفاظت و احیای تنوع زیستی کشور و بهبود شاخص های عملکردی آن، سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری سایر دستگاه های اجرایی در طی برنامه نسبت به اجرای موارد ذیل اقدام نمایند:

۱- تهیه، تدوین و اجرای برنامه عمل حفاظت و مدیریت مناطق چهارگانه محیط زیست، تالابها

۲- تهیه و تدوین لایحه حفاظت از محیط زیست دریا با همکاری دستگاه های مرتبط و ارائه به مجلس شورای اسلامی توسط دولت

۳- تهیه و اجرای برنامه ملی گونه های در معرض تهدید و خطر انقراض و ذخایر ژنتیکی حیات وحش کشور، ذخیره گاه های زیست کره و زیستگاه های حساس با رویکرد بهره گیری از ظرفیت های داوطلبانه و مشارکت اشخاص و نهادهای حقیقی و حقوقی، مراکز علمی و دانش بنیان با اولویت جوامع محلی و سازمان های مردم نهاد

آیین نامه اجرایی این ماده توسط سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری دستگاه های ذی ربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. همچنین نسبت به درآمدزایی از طریق اخذ ورودیه به مناطق و موزه ها، هزینه های کارشناسی، خدمات آزمایشگاهی و مشاوره، تاکسیدرمی، صدور انواع مجوزهای قانونی نظیر صادرات و واردات گونه ها، تکثیر و پرورش حیات وحش، مدیریت جمعیت حیات وحش، تورگردانی و نظایر آن یا سایر روش های قانونی (حسب تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست) و اخذ جرایم شکار و صید اقدام نماید. درآمد حاصل از اجرای این بند به حسابی در خزانه واریز و معادل ۷۰٪ درصد آن در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست قرار می گیرد تا صرف انجام برنامه های حفاظت و پایش، مدیریت و احیاء حیات وحش، جبران خسارات مربوط به تعارضات حیات وحش، بیمه حیات وحش، حق الکشف محیط بانان و همیاران محیط زیست و سایر اقدامات اولویت دار حفاظت از منابع زیستی گردد.

تبصره ۱: سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان دستگاه مشمول ماده ۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مجاز به دریافت کمک های نقدی و غیرنقدی و هدایای افراد حقیقی و حقوقی و خیرین جهت حفاظت، پایش و احیاء مناطق موضوع این ماده و پایش منابع آلاینده می باشد.

تبصره ۲: وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح موظف است نسبت به ایجاد بانک اطلاعات شکاری و مجوزهای صادره، جمع آوری کلیه سلاح های شکاری غیرمجاز، ایجاد ممنوعیت یا محدودیت برای تولید، توزیع و ورود، صدور و ابطال جواز حمل سلاح و تعیین و تخصیص سهمیه مهمات سلاح های شکاری حسب تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست و در چارچوب آیین نامه ای که بنا به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید اقدام نماید.

تبصره ۳: وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است قبل از صدور پروانه اکتشاف معادن در اراضی ملی کشور، علاوه بر دستگاه های مندرج در قانون معادن (مصوب سال ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی)، از سازمان حفاظت محیط زیست (ادارات کل حفاظت محیط زیست استان ها)، استعلام نماید.

تبصره ۴: صدور هرگونه مجوز جدید اکتشاف در مناطق چهارگانه تحت مدیریت و تالابها ممنوع می باشد.

تبصره ۵: با توجه به اینکه بالغ بر ۸۰ درصد از عرصه های طبیعی کشور جزو مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست نمی باشد، حمایت از ایجاد فرق ها و حفاظت گاه های حیات وحش با مشارکت مردم، جوامع محلی و بخش خصوصی نقش بی بدیلی در توسعه صیانت و احیای تنوع زیستی و ذخایر ژنتیکی و بهره برداری پایدار و مسئولانه از این منابع و ایجاد شبکه

بر اساس سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در حوزه محیط زیست، بقاء و حیات زیست‌بوم کشور در درجه اول حفاظت از عرصه‌های طبیعی، منابع ملی، تنوع زیستی، حیات وحش و... می‌باشد. که این مهم به جرات از اصول بنیادی آمایش سرزمین و حفظ انفال و منابع طبیعی کشور محسوب می‌گردد. لذا برای تعریف هر گونه کاربری و بهره‌برداری از منابع یاد شده لازم است انطباق بر ضوابط و مقررات زیست‌محیطی و آمایش سرزمین ملاک عمل قرار گیرد و از بارگذاری بیش از حد و خارج از ظرفیت فعالیت‌های معدنی در عرصه‌های طبیعی به نحوی که توان اکولوژیک منطقه را دستخوش آسیب نماید و تخریب و خسارات زیست‌محیطی را در پی داشته باشد، اکیداً جلوگیری گردد. بهره‌گیری از جوامع محلی و مشارکت مردمی در سند تحول دولت مردمی نیز بسیار مورد تأکید و حفاظت و صیانت از عرصه‌های طبیعی به روش نوین است.

مجموع موارد پیشنهادی در این ماده الحاقی با هدف رفع نقصان‌های لایحه برنامه هفتم توسعه در رفع چالش‌های ناشی از کمبود قوانین در رفع مسائل محیط‌زیست کشور است. به رغم تأکیدات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) پیرامون مسئله‌محوری در برنامه هفتم توسعه، متأسفانه به نظر می‌رسد برنامه حاضر از فقدان رویکرد مسئله‌محوری در حوزه محیط‌زیست رنج می‌برد. مسائلی نظیر ارزش‌گذاری اقتصادی زیست‌بوم‌ها و منابع محیط‌زیستی، توان و ظرفیت سازمان حفاظت محیط‌زیست برای نظارت بر عملکرد دستگاه‌ها، بازدارندگی جرائم در مقابل خسارات وارده بر محیط‌زیست، حفاظت از گونه‌های در معرض تهدید و خطر انقراض و ذخایر ژنتیکی حیات وحش کشور، ذخیره‌گاه‌های زیست کره و زیستگاه‌های حساس و صیانت و احیای تنوع زیستی و ذخایر ژنتیکی و بهره‌برداری پایدار و مسئولانه از این منابع از قبیل موارد از قلم افتاده لایحه دولت بواسطه حذف فصل محیط‌زیست در لایحه بوده که در مجموعه احکام جدید پیشنهادی به خصوص ماده فعلی سعی در جبران آن شده است.

محیط زیست

متن لایحه (فعلی)

پیشنهاد الحاقی

به منظور تثبیت کانون‌های تولید گردوغبار:

الف- سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است برنامه‌های کوتاه و میان مدت پیشگیری، سازگاری و مقابله با پدیده گردوغبار در کشور را در قالب برنامه جامع مقابله با گردوغبار و برنامه عمل دستگاه‌های اجرایی مرتبط تهیه نموده و تمهیدات لازم را برای اجرای برنامه مذکور با بهره‌گیری از ظرفیت تشکل‌های غیردولتی مردم نهاد و جوامع محلی مناطق تحت تاثیر (اقتصاد مردمی در قالب بودجه‌های سنواتی فراهم نماید.

ب- وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو مکلفند با مدیریت منابع آب کشاورزی تا پایان برنامه نسبت به بیابان‌زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی تولید گردوغبار با تاکید بر اراضی تالابی دچار خشکسالی و دریاچه ارومیه حداقل در سطح سه میلیون هکتار وفق برنامه زمان‌بندی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ برنامه توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت نیرو تدوین و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

متن پیشنهادی نهایی

به منظور تثبیت کانون‌های تولید گردوغبار:

الف- سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است برنامه‌های کوتاه و میان مدت پیشگیری، سازگاری و مقابله با پدیده گردوغبار در کشور را در قالب برنامه جامع مقابله با گردوغبار و برنامه عمل دستگاه‌های اجرایی مرتبط تهیه نموده و تمهیدات لازم را برای اجرای برنامه مذکور با بهره‌گیری از ظرفیت تشکل‌های غیردولتی مردم نهاد و جوامع محلی مناطق تحت تاثیر (اقتصاد مردمی در قالب بودجه‌های سنواتی فراهم نماید.

ب- وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو مکلفند با مدیریت منابع آب کشاورزی تا پایان برنامه نسبت به بیابان‌زدایی و کنترل کانون‌های بحرانی تولید گردوغبار با تاکید بر اراضی تالابی دچار خشکسالی و دریاچه ارومیه حداقل در سطح سه میلیون هکتار وفق برنامه زمان‌بندی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ برنامه توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت نیرو تدوین و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

دلایل و ملاحظات ویژه

در حال حاضر حدود ۵۰ میلیون هکتار از اراضی کشور مستعد تبدیل شدن به کانون‌های گردوغبار بوده و بیش از ۳۰ میلیون هکتار آن با درصدهای مختلف به کانون گردوغبار تبدیل شده است. از این میزان بیش از ۳ میلیون هکتار در مناطق حفاظت شده محیط‌زیست می‌باشد. از این‌رو یکی از مشکلات و چالش‌های موجود در بهبود و کنترل آلودگی هوا موضوع وقوع پدیده گردوغبار در اکثر مناطق کشور می‌باشد. بدیهی است بدون داشتن نقشه راه و برنامه مدون امکان شناسایی و کنترل وجود نداشته و لازم است به منظور پیشگیری و کنترل این پدیده و مقابله با آن تکالیف دستگاه‌های اجرایی مرتبط مشخص گردد. همچنین لازم است در نواحی و مناطق با وضعیت بحرانی شامل اراضی تالابی در معرض خشکسالی و دریاچه ارومیه، اجرای برنامه‌های عملیاتی در اولویت قرار گیرد.

نام و نام خانوادگی	سمت و سازمان
علی اردوان	معاون برنامه‌ریزی شرکت برق و انرژی غدیر
مهدی امیرزاده	مدیر امور طرح و برنامه شرکت بین‌المللی توسعه صنایع و معادن غدیر
شهاب‌الدین بختیار	مجری نیروگاه‌های تجدیدپذیر شرکت برق و انرژی غدیر
فرهاد بکیاسا	مشاور معاونت برنامه‌ریزی گروه سرمایه‌گذاری غدیر
محسن پورسید آقایی	صاحب نظر حوزه حمل و نقل
حامد پورسپاهی	کارشناس مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران
حمیدرضا پورسلیمی	مدیر سرمایه‌گذاری شرکت بین‌المللی توسعه صنایع و معادن غدیر
محمدحسین پیروی	پژوهشگر ارشد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
محمدمسعود تجریشی	عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف
عباسقلی جهانی	مشاور مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران
حمید چیت چیان	پژوهشگاه نیرو، وزارت نیرو
علی حاجی‌مرادی	مدیر اجرایی اندیشکده آب و محیط‌زیست دانشگاه صنعتی شریف
ابولقاسم حسن پور	مشاور مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران
سید نواب حسینی منش	مدیرعامل شرکت ریلی پارسین
مسعود خانی	مدیرکل دفتر تأمین منابع مالی توانیر، وزارت نیرو
مهدی خلیج	مشاور مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران
مهدی رجبی	مشاور موسسه پژوهشی مهندسی راهبرد دانش پویا
سجاد رفیع	دبیر کارگروه صمت ستاد راهبری و تحول دولت
محمدرضا زارع زاده	مشاور مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران
بنفشه زهرایی	عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
احسان سالاری	مشاور مدیرعامل شرکت ریلی پارسین
زهرا سلیمی	کارشناس موسسه پژوهشی مهندسی راهبرد دانش پویا
علیرضا سمنانی پور	مدیرعامل شرکت دریابان جنوب
مجید سیاری	مشاور مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران
عباس شفیعی	مشاور مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران
علیرضا شکوهی	مشاور معاونت برنامه‌ریزی گروه سرمایه‌گذاری غدیر
محمود شیری	مدیرعامل بنیاد دانشگاه صنعتی شریف
مهرداد صابری	مدیرعامل شرکت فولاد شرق
محمدرضا صدیقی	مدیر سابق برنامه‌ریزی تلفیقی شرکت ملی گاز ایران
احمدرضا صیادی	عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
سعید طهماسبی	پژوهشگر پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف
داودرضا عرب	مدیرعامل موسسه پژوهشی مهندسی راهبرد دانش پویا
سید فرشاد فاطمی	عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی شریف
محسن فتح الهی	مدیر اندیشکده معدن و صنایع معدنی، پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف

رئیس هیئت مدیره شرکت مدیریت کسب و کار نوپین	سعید فراهی
پژوهشگر پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف	حمید فرهمند
پژوهشگر پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف	محمد رضا کثیری
معاون پژوهشی مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران	عباس کشاورز
مدیرعامل شرکت ایران مارین سرویسز	محمد حمید کمال
کارشناس مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران	روجا کیان پور
مدیر امور پروژه‌های خارجی معاونت برنامه‌ریزی گروه سرمایه‌گذاری غدیر	رضا گلگون
کارشناس مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران	امید گیلان پور
مدیرکل حفاظت محیط‌زیست استان اصفهان	احمد رضا لاهیجان‌زاده
مدیرعامل سابق توانیر، وزارت نیرو	محمد حسن متولی‌زاده
معاون برنامه‌ریزی و فنی شرکت گسترش نفت و گاز پارسیان	امیر محمدی
کارشناس شرکت آب و محیط‌زیست پایدار شریف	امیر محمودی
مدیر گروه مطالعات راهبردی آب مرکز مطالعات راهبردی آب و کشاورزی اتاق ایران	راحله ملکیان
پژوهشگر پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف	محسن ممقانی
کارشناس موسسه پژوهشی مهندسی راهبرد دانش پویا	آیدا مهرآذر
رئیس پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف	سید رضا میرنظامی
مدیر گروه مهندسی ارزش موسسه پژوهشی مهندسی راهبرد دانش پویا	مهدی نعمتی
معاون برنامه‌ریزی گروه سرمایه‌گذاری غدیر	منصور نوبریان
کارشناس موسسه پژوهشی مهندسی راهبرد دانش پویا	فرخنده هاشمی
مدیرعامل سابق شرکت ملی اکتشاف نفت	سید صالح هندی
قائم مقام اندیشکده صنعت و توسعه پایدار، پژوهشکده سیاستگذاری دانشگاه صنعتی شریف	نجم‌الدین یزدی
مدیر کنترل پروژه گروه سرمایه‌گذاری غدیر	پیام یزدی

